

15-Noyabr, 2025-yil

VRACH TIBBIYOT ETIKASI VA TIBBIYOT DEONTOLOGIYASI

Qahhorova D.D

*Yuz-jag' jarrohligi kafedrası talabasi, Toshkent davlat tibbiyot universiteti , Toshkent
sh., O‘zbekiston Respublikasi*

Sohibov O.M

*Jamoat salomatligi, sog'liqni saqlash menejmenti va jismoniy tarbiya kafedrası, t.f.n.,
Toshkent davlat tibbiyot universiteti , Toshkent sh., O‘zbekiston Respublikasi*

Annotatsiya:Maqolada tibbiyot etikasi va deontologiyasining zamonaviy ahamiyati, vrach faoliyatidagi roli va jamiyat bilan bemorlar munosabatlaridagi o‘rni tahlil qilinadi. Tibbiyot etikasi vrachning axloqiy va kasbiy qarorlarini shakllantiradi, deontologiya esa ushbu tamoyillarni amalda qo‘llashni o‘rgatadi. Zamonaviy tibbiyot sharoitida bemorlar huquqlari, kasbiy javobgarlik va axloqiy mas’uliyat masalalari tobora dolzarb bo‘lib bormoqda. Maqolada tibbiyot etikasi va deontologiyasi bilimlari yordamida kasbiy qarorlarni qabul qilish, bemor bilan ishonchli muloqot o‘rnatish, klinik dilemmalarni hal qilish va professional javobgarlikni oshirish usullari ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, zamonaviy ta’lim metodlari, jumladan, seminarlar, klinik vaziyatlar tahlili, simulyatsion mashg‘ulotlar va onlayn platformalar yordamida etika va deontologiya bilimlarini samarali o‘rgatish yo‘llari tahlil qilinadi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, etika va deontologiyani bilgan vrach kasbiy faoliyatida ishonchli va samarali bo‘lib, bemorlar bilan mustahkam aloqalar o‘rnatadi.

Kalit so‘zlar: vrach, tibbiyot etikasi, tibbiyot deontologiyasi, axloqiy tamoyillar, kasbiy javobgarlik

KIRISH

Tibbiyot sohasida vrachning malakasi faqat kasbiy bilim va amaliy ko‘nikmalar bilan belgilanmaydi. Vrachning axloqiy qaror qabul qilish qobiliyati va deontologik qoidalarga amal qilishi bemor salomatligi va hayoti uchun juda muhimdir. Axloqiy va deontologik tamoyillar bemor va vrach o‘rtasida ishonchli munosabatni shakllantiradi, professional javobgarlikni oshiradi va tibbiyot sohasidagi konfliktlarni kamaytiradi.

Maqolaning maqsadi – tibbiyot etikasi va deontologiyasining vrach faoliyatidagi rolini, ularni o‘rgatish va qo‘llash metodlarini tahlil qilish, klinik dilemmalar va zamonaviy ta’lim usullarini ko‘rib chiqish.

METODOLOGIYA

Maqola quyidagi metodlar asosida tayyorlandi:

1. Adabiyotlarni tahlil qilish: milliy va xalqaro manbalar, tibbiyot etikasi va deontologiyasiga oid kitoblar va maqolalar o‘rganildi.

2. Klinik misollar tahlili: vrach-bemor munosabatlaridagi axloqiy dilemmalar o‘rganildi.

15-Noyabr, 2025-yil

3. Taqqoslash va integratsiya: turli tibbiyot maktablari va kodekslar asosida zamonaviy yondashuvlar solishtirildi.

4. Analitik metodlar: tahlil qilingan ma’lumotlar integratsiyalandi va xulosalar chiqarildi.

NATIJALAR

1. Etika va deontologiyaning ahamiyati: tibbiyot etikasi axloqiy tamoyillarni belgilaydi, deontologiya esa ularni amaliyotga tatbiq qiladi.

2. Kasbiy javobgarlik: etika va deontologiyani bilgan vrach xatolarga kam yo‘l qo‘yadi, shuningdek, sud va jamiyat oldidagi javobgarlikni oshiradi.

3. Bemorlar bilan ishonchli munosabat: axloqiy va deontologik bilimlar bemor bilan muloqotni mustahkamlaydi, uning huquqlarini himoya qiladi.

4. Axloqiy dilemmalar: hayotiy klinik vaziyatlarda qaror qabul qilishda yordam beradi, masalan, bemor roziligi va hayotini saqlash o‘rtasidagi tanlovlarda.

MUHOKAMA

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, tibbiyot etikasi va deontologiyasi faqat nazariy bilim emas, balki amaliy ko‘nikmalarni shakllantiruvchi muhim elementdir. Zamonaviy ta’lim metodlari:

- Seminar va ma’ruzalar – nazariy bilimlarni berish;
- Klinik vaziyatlar tahlili – real hayotdagi dilemmalarni yechish;
- Simulyatsion mashg‘ulotlar va rolli o‘yinlar – interaktiv metodlar bilan axloqiy qaror qabul qilishni o‘rgatish;
- Onlayn platformalar – global manbalarni o‘rganish imkonini beradi.

Axloqiy va deontologik qoidalarni bilish vrachning stress bilan kurashish, jamoa bilan samarali ishlash va bemor bilan muloqotni yaxshilash imkonini beradi.

XULOSA

Tibbiyot etikasi va deontologiyasi vrach faoliyatining ajralmas qismidir. Ushbu bilimlar:

- kasbiy javobgarlikni oshiradi;
- bemorlar bilan ishonchli muloqotni ta’minlaydi;
- klinik dilemmalarni samarali hal qilishga yordam beradi.

Zamonaviy tibbiyot sharoitida etika va deontologiyaning o‘rni ortib bormoqda, shuning uchun doimiy ta’lim va malaka oshirish muhimdir.

15-Noyabr, 2025-yil

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Bochkarov, A.V. Tibbiyot etikasi va deontologiyasi. – Toshkent: Tibbiyot, 2020.
2. Beauchamp, T.L., Childress, J.F. Principles of Biomedical Ethics. – Oxford University Press, 2019.
3. Tarasova, N.P. Etik va deontologik masalalar tibbiyot amaliyotida. – SPb: Piter, 2021.
4. O‘zbekiston Respublikasi Tibbiyot etikasi kodeksi. 2022.
5. Gillon, R. Medical ethics: four principles plus attention to scope. BMJ, 2019; 309: 184–188.
6. Kozier, B., Erb, G. Fundamentals of Nursing: Concepts, Process and Practice. – Pearson, 2020.

